

رهنمودهایی
به طلاب و دانشجویان جوان
از منظر آیت الله امینی

www.ketab.ir

آیت الله ابراهیم امینی

امینی، ابراهیم، ۱۳۰۴

Amini, Ibrahim

رهنمودهایی به طلاب و دانشجویان جوان از منظر آیه الله ابراهیم امینی

قم: حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت حوزه های علمیه خوارزم، مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۶

۲۰۴ ص. ۱۱۵۰۰ ریال ۱۴۹۰۸-۳۷۸-۶۰۰-۹۷۸

فینا

مستقل / ۱۰۸۸

امینی، ابراهیم، ۱۳۰۴ - وعظ

Amini, Ibrahim - Sermons

اخلاق اسلامی

Islamic ethics

طلاب - راه و رسم زندگی

Islamic seminarians - Conduct of life

حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت حوزه های علمیه خوارزم، مرکز نشر هاجر

Hozeh Elmeyeh Qom, Center management Hozeh Elmeyeh sisters, Centre Publications hajar

۱۳۹۶ ۹۷۷۹/۵/۱۰۱۵

۲۹۷۰۸

۵۰۲۰۲۲۵

رهنمودهایی به طلاب و دانشجویان جوان

از منظر آیت الله امینی

مستقل: آیت الله ابراهیم امینی

مکان: قم (وابسته به مرکز مدیریت حوزه های علمیه خوارزم)

تعداد: بیفحه و قلم: ۲۰۴ صفحه / رقعی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۶

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۱۱۵/۰۰۰ ریال

جایگاه: زلال کوثر

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۸-۱۴۹-۸

نشانی: قم - بلوار معلم - مجتمع ماشاا - واحد ۱۱۴

دفتر مرکزی: ۰۲۵-۳۱۰۱۵

فروشگاه: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۵۴۴

پیامک: ۱۰۰۰۳۱۰۱۵

hajar.whc.ir

hajar@whc.ir

مرکز نشر هاجر

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خوارزم

فهرست مطالب

۱۲	پیش‌گفتار
۱۷	مقدمه
۲۱	فصل اول: تذکرات و رهنمودهایی به طلاب جوان
۲۱	۱. کسب رضایت پدر و مادر
۲۲	۲. جوان و خودسازی
۲۳	الف) ترک گناه
۲۳	ب) کنترل نگاه
۲۳	ج) حفظ زبان
۲۴	د) در محضر خداییم
۲۴	ه) استاد اخلاق
۲۴	۳. حفظ قرآن
۲۵	۴. ازدواج
۲۷	۵. مطالعات متفرقه
۲۸	۶. نماز، کارخانه انسان‌سازی
۳۰	۷. ضرورت مشاوره در انتخاب علوم دینی

۸. ارزش علوم دینی ۳۰

۹. رشته‌های تخصصی ۳۲

الف) تفسیر و علوم قرآنی ۳۲

ب) فلسفه و کلام ۳۲

ج) اخلاق و فلسفه اخلاق ۳۲

د) علوم حدیث ۳۳

۱۰. کادگی برای تبلیغ ۳۳

۱۱. ضرورت انتخاب شغل آینده ۳۴

۱۲. توصیه‌های مهم پیامبر اسلام به جوانان ۳۶

الف) الصحة و الفراغ ۳۷

ب) صحبت قبل از تک ۳۷

ج) غناک قبل فقرک ۳۹

د) فراغک قبل شغاک ۳۹

ه) حیاتک قبل موتک ۴۰

فصل دوم: اخلاق علمی طلاب و دانشجویان ۴۱

الف) آداب خوب درس خواندن ۴۱

۱. حضور در کلاس درس ۴۱

۲. فهم درس ۴۲

۳. غنیمت عمر ۴۲

۴. ثبت خاطرات ۴۳

۵. تقویت حافظه ۴۳

۶. انتخاب هم‌مباحثه‌ای ۴۵

۷. تدریس کتب سطوح پایین‌تر ۴۵

۸. تنظیم برنامه روزانه ۴۵

۹. عمل به وظایف شرعی ۴۶
- ب) علم و عمل، همراهانی همیشگی ۴۶
۱. معنای «علم» ۴۶
- یک) انصاف، از حقوق علم ۴۷
- دو) سکوت و انصاف ۴۹
- سه) استماع؛ راه درک علم ۵۰
- چهار) آشفته‌گی حواس ۵۰
- پنج) تمرکز ۵۱
۲. اشتباه ادب معنای علم ۵۲
۳. حقوق علم در اسلام ۵۴
۴. علم بی عمل ۵۵
۵. شبهه ترک طلبگی ۵۶
۶. انتخاب استاد خوب ۵۷
۷. مطالعه بعد از درس ۵۷
۸. شرایط عالمان دین ۵۸
۹. جایگاه عالمان دینی در اسلام ۵۹
۱۰. انواع تحصیل علم ۶۰
۱۱. نشان علم واقعی ۶۱
۱۲. اخلاص و قصد قربت ۶۳
۱۳. اشتغال زانبودن علم ۶۴
۱۴. شدیدترین عذاب ۶۶
۱۵. خسارت بزرگ ۶۷
۱۶. ضعف اعتقاد ۷۱
۱۷. شهود حقایق ۷۲

۷۵ اخلاق عملی و تجلی آن در رفتار علما

۷۵ ۱. تعریف اخلاق

۷۸ ۲. جایگاه اخلاق در اسلام

۷۹ الف) دیدگاه عرف متشرع

۸۱ ب) دیدگاه اسلام

۸۱ ۳. هدف از بعثت پیامبر صلی الله علیه و آله؛ تزکیه نفوس

۸۲ ۴. جایگاه ملکات اخلاقی در جان انسان

۸۴ ۵. موضوع اخلاقی

۸۵ ۶. برداشتهای سط از دینداری

۸۶ ۷. تأثیر اخلاق بر ساحتار درون انسان

۸۸ ۸. اخلاص

۹۰ الف) علم دورکننده از خدا

۹۱ ب) اهمیت اخلاص

۹۱ ج) اخلاص در روایات

۹۴ د) مراتب اخلاص

۹۶ ه) راز اخلاص در عبادت

۹۸ و) نقش اخلاص در فهم درست

۹۹ ز) اخلاص در عبادت

۱۰۰ ح) راز برخی بدعتها

۱۰۱ ط) دشواری تحصیل اخلاص

۱۰۲ ی) اخلاص از عوامل موفقیت طلاب

۱۰۳ ک) موانع اخلاص

۱۰۴ ل) تحصیل برای خدا، ترویج برای خدا

۱۰۵ م) علائم اخلاص

۹.	علم دنیوی؛ گرفتاری ما	۱۰۹
	الف) معنای دنیا	۱۱۱
	ب) آثار حب دنیا	۱۱۲
	ج) قضااع الطريق (راهزن)	۱۱۵
	د) کامروایی در طریق آخرت	۱۱۵
	هـ) تأثیر سخن	۱۱۶
	و) وجبہ های ما	۱۱۷
	ز) رض خدا	۱۱۷
	ح) رونق آمل پس	۱۱۸
	ط) هشدار پیر و وقت	۱۱۸
	ی) معنای دوری از دنیا	۱۲۰
	ک) حب جاه	۱۲۱
	ل) انتظار احترام	۱۲۱
۱۰.	قداست تدریس	۱۲۲
	آفات تدریس	۱۲۳
	جلوه اخلاص در رفتار بزرگان	۱۲۴
	تدریس مخلصانه بزرگان	۱۲۵
	الف) روش تدریس امام راحل	۱۲۶
	ب) تدریس آیت الله کوه کمره ای	۱۲۸
۱۴.	ریاست خوب و بد	۱۳۰
	عبادت مقبول	۱۳۲
	منبر مخلصانه	۱۳۲
	الف) عالمان گذشته و منبرهای مؤثر	۱۳۴
	ب) آثار منبر مخلصانه	۱۳۵
	ج) نقش اخلاق در تأثیر سخن	۱۳۷

۱۳۷	نقش نیت در اعمال انسان
۱۳۸	الف) تأثیر نیت در سازندگی نفس
۱۳۹	ب) استمرار و پیدایش ملکه
۱۴۰	ج) نیت، سازنده درون
۱۴۳	۱۸. توحید و اخلاص
۱۴۴	الف) توحید در خالقیت
۱۴۵	ب) توحید در ربوبیت
۱۴۷	ج) بالاترین نعمت
۱۴۸	د) شر و در عبادت
۱۴۹	هـ) نقصان عقاید، راز ریاکاری
۱۵۳	فصل چهارم: شرح حال چنانچه از علما
۱۵۳	۱. شیخ محمد حسن عالم، حفا الله علیه
۱۶۰	۲. علامه طباطبائی رحمه الله علیه
۱۶۱	الف) ارائه طریق
۱۶۲	ب) خودیابی از آغاز
۱۶۳	ج) تهجد و محبت به اهل بیت
۱۶۵	د) مراقبه
۱۶۶	هـ) تواضع
۱۷۰	و) تشویق به فارسی نویسی
۱۷۱	ز) تألیف متون درسی
۱۷۱	ح) احترام و محبت به همسر
۱۷۲	۳. شیخ انصاری رحمه الله علیه
۱۷۵	۴. آخوند ملا عباس تربتی
۱۷۶	۵. امام خمینی رحمه الله علیه

الف) ارتزاق امام	۱۸۰
ب) صیانت از بیت‌المال	۱۸۱
۶. آیت‌الله حاج آقا مصطفی خمینی رحمه‌الله علیه	۱۸۲
الف) پیروزی انقلاب اسلامی و ترویج معنویت	۱۸۵
۱. عوامل پیروزی انقلاب اسلامی	۱۸۶
الف) اسلامی بودن قیام و نظام	۱۸۶
ب) تسبیح ایران	۱۸۶
ج) محبوبیت علم و روحانیت شیعه	۱۸۷
د) علما و روحانیان مسلمان	۱۸۹
هـ) مظلومیت روحانیت	۱۹۰
و) شهادت فرزندان امام جعفر	۱۹۱
ز) نتیجه‌گیری	۱۹۳
۲. فراگیر شدن روحیه اسلام‌خواهی در جهان	۱۹۴
۳. راز نفوذ معنوی امام راحل رحمه‌الله علیه	۱۹۶
منابع و مأخذ	۱۹۷
تصاویر	۱۹۹

پیش گفتار

کتاب را که می‌شناسید، دام‌اپسی‌های معلم دلسوزی را می‌بینی که نگران آینده‌ی نسل جوان جامعه اسلامی، پیشرفت و روی سخن با طلاب و دانشجویان حوزه‌های علمیه و علوم اسلامی است که ویژگی خاصی را به این دفتر افزوده است.

کتاب را که می‌گشایی با تورق آن به حالتی می‌توانی به وسعت تجارب و اطلاع و بینش علمی مؤلف آن واقف شوی و هم به خلوص او در ارائه این خدمت صادقانه به نسل جوان دست‌یابی.

مؤلف محترم این مسوده؛ عالم عاملی است که در اثبات حوزه‌های علمیه تشیع است. وجود با برکتی که همه تجارب زندگانی عالم را در توصیه‌های مکررش به دانشجویان و طلاب جهت پیمودن صراط مستقیم الهی در لایه‌های اوراق این دفتر عرضه داشته است. مؤلف کتاب جناب آیت‌الله امینی، نام‌آشنای حوزه اخلاق است که عمر گران‌مایه‌اش را در تعلیم و تعلم و تدریس و تدریس معارف اسلامی سپری کرده است و به هر آنچه که در این مسیر به آن دست‌یافته و آن را برای آشنایی بیشتر طلاب جوان لازم دیده است در این دفتر گردآوری کرده است. در واقع کتاب حاضر، شمه‌ای از تجارب و آموخته‌های زندگانی علمی و

اخلاقی اوست. بزرگ مردی که خود گام به گام مسیر مکتسبات حوزوی را پیموده است و با فراز و نشیب ها و گذرگاه ها و سهولت و سختی های این راه الهی آشنا است و به هر آنچه که بدان توجه می دهد، خود آن را با همه ی وجودش احساس کرده است؛ اگر در ضمن به زندگانی بزرگانی از حوزه می پردازد برای این است که با بسیاری از آنان هم نشین بوده و از محضرشان در ایام جوانی کسب فیض کرده است.

انفاس قدسی آن بزرگ مردان را در جان دارد و تعالیم اساتید بزرگی چون حاج شیخ محمد حسن عالم نجف آبادی و علامه طباطبائی و بنیان گذار کبیر انقلاب رحمة الله علیه را در کارنامه ی زندگی اش می توان دید. آن جناب سال های سال از عالم بزرگ نظام امامیه مسیر عبودیت و اخلاق و تقوی را آموخته و گام به گام تجربه اندوخته و سپس خود عالم عاملی بوده است که در این راه آسمانی، شاگردان فراوانی را پرورده و ده ها سال به تدریس یافته های خویش در حوزه های علمیه مشغول بوده است.

توصیه های پدرانیه او به طلاب و دانشجویان سرشار از معارف اسلامی، علوم بیوت و وحی، آیات و روایات و آینه دار کرامات و اخلاق و تقوای بزرگان این راه است. راهنمایی های کتاب امتزاجی از علم، تجربه، تقوی و یافته های او در ایام تعلیم و تعلم اوست. آیت الله امینی تجربه های زندگی اش و در مسیر اکتساب علوم اسلامی که بهای یک عمر زندگانی اوست به رایگان در این دفتر در اختیار طلاب جوان قرار می دهد و خواننده جوان با کمترین هزینه در آغاز راه تعلیم و تزکیه ی خویش تجارب زندگانی عالمی متواضع، معلمی دلسوز و فقیهی متخلق به فضائل را به آسانی در اختیار دارد.

مسلمانانی که با این مسیر الهی در کسب معارف اسلامی آشنایند قدر و منزلت این توصیه های پدرا نه را به خوبی می دانند و قدر و قیمت این کتاب را

می‌شناسند. بزرگان اخلاق فرموده‌اند: اگر از تجارب دیگران پند نگیریم، عمر نوح علیه‌السلام نیز برای دستیابی به حیات طیبه کافی نیست و حال اگر این تجربه‌های عرضه شده از سوی عالمی متقی و خدا محور بوده و روی سخن هم با سالکان جوان مدارس علمیه باشد دیگر موهبتی الهی است که می‌بایست به‌راستی و درستی قدر آن را دانست و توصیه‌های آن را راهنمای مسیر علم و تقوی خیریش جهت عبودیت حضرت باری تعالی قرار داد.

مؤلف بزرگوار سعی کرده اهمیت تزکیه را در کنار تعلیم نشان دهد. کوشیده است که طلاب جوان از همان آغاز راه طلبگی به این مسئله حیاتی توجه داشته باشند که فراگیری، ترم فآنی و روایی و آشنایی با معارف اسلامی و آموزه‌های اهل بیت علیهم‌السلام هدف نهایی نیست، بلکه این همه راهی است برای تقوی و پرهیز و دوری از دنیا طلبی دنیانی و تزکیه نفس از ذایل اخلاقی.

کتاب با طرح مباحث گوناگون در سه مرحله‌های متفاوت و دامن‌گستر در ساحت علم، عمل و اشاره به زندگانی بزرگان و... در واقع به یک امر واحد دلالت می‌کند و آن پرداختن به معنویات در این راه و اصل قرار دادن تزکیه نفس در همه‌ی اطوار تعلیم و تعلم است. اصلی که در همه‌ی اوراق این دفتر بهمان آشکار، خواننده را به سوی قرب الی الله و پیمودم صراط بندگی جهان‌آفرین سوق می‌دهد. امید است طلاب جوان ما قدر این رهنمودهای عالمانه را بدانند و به آن عمل نمایند، ان شاء الله.

مدیر حوزه‌های علمیه خواهران

محمود رضا جمشیدی

بعضی از سروران عزیز از جمله مرحوم آیت الله شیخ عباس واعظ طبسی رحمه الله علیه به بنده، پیشنهاد کردند که هر ماه، برای تدریس اخلاق ساعتی در حضور برادران و خواهران طلبه دانشگاه غازی باشم؛ اما تدریس اخلاق برای طلبه هایی که باید برای تبلیغ و اصلاح دین ساخته شوند، صلاحیت می خواهد که بنده این صلاحیت را در خود نمی دیدم. خود من، محتاج کسی هستم که مرا در تزکیه و تهذیب نفس، کمک و راهنمایی کند. عالمی که تبلیغ و دعوت به دین می کند اگر می خواهد مشمول آیه «لَمْ تَقُولُونَ مَا لَا تَعْمَلُونَ» نباشد باید دارای شرایطی باشد که در ادامه به برخی از آنها اشاره خواهد شد. این گونه سائل، انسان را وادار می کند بگوید: نه، من درس اخلاق نمی گویم. از طرفی هم آیات و روایات دیگری داریم که از عالمانی که علم خود را کتمان می کنند با تعبیرات غلیظ و شدیدی مذمت می کند که چرا این علما، مردم را هدایت نمی کنند؛ لذا آدمی واقعاً در این بین متحیر می ماند که چه کند و وظیفه اش واقعاً چیست؟!

از این رو، بعد از فکر و تأمل بسیار پذیرفتم در قالب درس اخلاق، مختصر مطالبی را برای طلاب بیان کنم که محصول آن جلسات منجر به نگارش این کتاب گردید.

در تألیف کتاب حاضر که برای طلاب و دانشجویان جوان نوشته شده از چند منبع بهره گرفته‌ام:

۱- سلسله درس‌های اخلاقی که به دعوت آیت‌الله واعظ طبسی رحمه‌الله علیه به مدت دو سال - هر ماه یک جلسه - و با حضور دانشجویان علوم اسلامی و برخی از طلاب علوم دینی حوزه علمیه مشهد در دانشگاه علوم اسلامی رضوی انجام گرفت، ما از نوازش سخنرانی‌ها بهره گرفتیم.

در این گفتارهای اخلاقی، علاوه بر آیات قرآن و احادیث پیامبر و امامان معصوم علیهم‌السلام از شرح حال علمای پرهیزکار و اساتید مذهب از قبیل علامه طباطبایی و امام خمینی و اساتید این خودم مانند حاج شیخ محمد حسن عالم نجف آبادی «رضوان الله تعالی علیهم» که این راه را به خوبی پیموده‌اند و می‌توانند بهترین الگو باشد بهره گرفتیم.

دو) طرح این مباحث اخلاقی حدود دو سال طول کشید و در این مدت مقارن با حوادث مهمی بود که ناچار بودیم به ذکر آنها پرداخته و از آن بهره بگیریم، مانند سالروز گرامیداشت ارتحال برخی از بزرگان و علمای اخلاق یا حوادث مهم انقلاب اسلامی که ذکر آنها در مسیر گفتارهای اخلاقی مفید بود.

سه) با توجه به اینکه مخاطبان این اثر طلاب و دانشجویان جوان هستند که دوران بسیار مهم و سرنوشت‌سازی را طی می‌کنند و کیفیت برخورد با آن نسبت به آینده آنان مهم و سرنوشت‌ساز است لازم دیدم به حدیثی از پیامبر اعظم صلی‌الله علیه و آله اشاره کنم و با توجه به اینکه بنده نیز این دوران حساس را طی

کرده و از تجربیات تلخ و شیرین آن آگاه هستم، لذا ذیل هرفرازی از این حدیث شریف، نکات سودمندی را عرضه خواهم داشت که برایشان مفید خواهد بود. ان شاء الله.

چهار) این کتاب برخلاف تصور عده‌ای، در مجموع هدف واحدی را تعقیب می‌نماید و آن عبارت است از «رهنمودهایی به طلاب و دانشجویان جوان».

پنج) در این مجموعه، سعی شده است آبروی افراد حفظ شود و نامی از عالمان بی عمل و دنیازده که در روایات در مورد آنها آمده که ایشان را در دینتان متهم کنید،^۱ میان نیاید و تنها برای عبرت و هشدار به گوشه‌ای از زندگی آنها اشاره تا طالبان علم بدانند که علم، فقط یادگیری مجموعه‌ای از الفاظ نیست و اگر همراه آن علم، تهذیب درونی از جهت دنیا نباشد، آن علم، حجاب خواهد شد و آنگاه که پرده‌ها به کناری می‌برد، چنین عالمی آرزو می‌کند که ای کاش! قدم در این راه نگذاشته بودم و عوامانه با مدایم ملاقات کرده بودم.

در خاتمه لازم می‌دانم از دانشمندان محترم آقای شیخ علی مختاری و آقای شیخ مهدی صلواتی که در تنظیم و تکمیل این اثر بگماشته کمک کردند تشکر نموده و از خداوند متعال اجر عظیم برایشان درخواست نمایم.

ایمان امینی
شهید مفسر قم

۱. عن ابی عبد الله علیه السلام: «إذا رأيتم العالم محباً للدنیا فاتهموه علی دینکم»؛ شهید ثانی، منیة المرید، ص ۴۲.